

HISTORIE PODJĚŠTĚDÍ VERSUS URAN

PhDr. Tomáš Edel, ředitel Podještědského muzea

Podještědí z pohledu archeologa a historika se donedávna jevílo jako periferie pravěkých a raně středověkých Čech, kterou až v polovině 13. století zasáhly raně gotické kolonizační aktivity. Tyto představy díky novým objevům již neplatí a Českodubsko od pravěku představovalo významné tranzitní území, spojující českou kotlinu s krajinami dále na sever.

- nejstarší vrstvu osídlení představuje starý paleolit (cca 800 000 let) s nálezy pěstních klínů, známy 3 lokality (Český Dub, Proseč p. J., další nejmenovaná lokalita)
- mesolit (9. – 4. tisíciletí př. Kr.), doložen v Českém Dubu
- neolit prvých zemědělců (3. tisíciletí před Kr.), zachycen na 8 lokalitách (Český Dub, Bohdánkov, Hubálov, Janovice, Letařovice, Soběslavice, Vlastibořice, Všelibice).
- pozdní doba kamenná – eneolit, doložen na 9 lokalitách (Hradčany, Chocnějovice, Jiříčkov, Klamorna, Kobyly, Letařovice, Petrašovice, Sovenice, Trávníček)
- doba bronzová, 4 lokality (Klamorna, Roveň, Sovenice, Žďárek)
- popelnicová pole, 5 lokalit (Chocnějovice, Klamorna, Koryta, Loukovec, Sovenice)
- latén, 4 lokality (Český Dub, Letařovice, Proseč, Soběslavice)
- doba římská, 1 lokalita (Český Dub)
- doba germánská, 2 lokality (Chocnějovice, Kobyly)

Od 9. století Českodubsko protínala tzv. Pojizerská zemská cesta (linie Praha - Prosek, Stará Boleslav, Kostelní Hlavno, mladoboleslavské hradiště Chlum a kolem roku 1000 knížecí hrad, hradiště Mužský a Klamorna), která pak jizerským brodem s hradištěm v Hradci nad Jizerou pokračovala dalšími 16 známými slovanskými lokalitami ke knížecímu kastelánskému hradu Vladislavice v dnešním Českém Dubu, založeném knížetem Vladislavem I. krátce před rokem 1115.

V areálu vladislavického hradu roku 1238 založil markvartický velmož Havel z pozdějšího Lemberka s manželkou sv. Zdislavou (+ 1252) johanitskou komendu (klášter) sv. Ducha, jejíž dvě dochované románské budovy byly odhaleny roku 1991 a následně zpřístupněny veřejnosti. Rozsáhlé archeologické výzkumy tohoto výjimečného areálu přinesly v roce 2003 unikátní nález honosného románského ostatkového kříže z doby kolem roku 1200, druhého artefaktu tohoto typu na území českého státu. Z Československa dnes známe doklady románské architektury z 12.- 13. století z Českého Dubu (3) a z Chocnějovic (1). Gotická architektura z 13. - 15. století je archeologicky doložena a částečně dochována v Českém Dubu (téměř 20 objektů), na Horce (1), v Kotli (1), v Letařovicích (1), ve Světlé p. J. (1) a ve Vlastibořicích (2).

Poznávání tohoto severočeského pravěku a ranného středověku zdaleka není ukončeno. Archeologický výzkum čeká řada lokalit z pravěku (např. Petrašovice, Proseč p. J., Klamorna u Chvalčovic aj.) a ze středověku (např. Bílá, Domaslovice, Havlovice, Janovice, Kojecko, Luhov, Loukovec, Přibyslavice, Sezemice, Soběslavice, Vesec u Světlé p. J., Vlastibořice, Všelibice či Žďárek). Dosud nebyl ani zahájen archeologický a stavebně historický průzkum středověkých městeček Hodkovic n. M. a Osečné s jejich zázemím, kde je možné očekávat další významná zjištění.

V případě znovuzahájení těžby uranu s navazujícími dalekosáhlými zásahy do krajiny (výstavba dálniční komunikace Hodkovice n. M. – Stráž p. R. s luhovskou odbočkou do velkolomu v Proseči p. J., výstavba ubytovacích zařízení s objekty navazujících služeb atd.) dojde z pohledu historika k nevratné devastaci staré kulturní krajiny, tradičních sociálních vazeb i k masivnímu zániku mnohdy dosud neodhaleného historického dědictví.